

BALLETT «TIINA»

NH 305 28. 12. 55

Eesti NSV Riiklikus Akadeemilises Ooperi- ja Balletiteatris „Estonia“ käib vilgas ettevalmistustöö uue algupärase balleti „Tiina“ lavalettoomiseks. Esietenduseks on jäänud õige vähe aega, kuna teos peab rambivalgust nägema veel enne uut aastat, 30. detsembril.

„Tiinast“ praegu veel täit ülevaadet ei saa, sest käivad üksikute stseenide ja piltide proovid ning teose kokkumonteerimine.

Lavastaja ja ühtlasi ka balletimeister, Vene NFSV teenealine kunstitegelane, Stalini preemia laureaat Boris Fenster lisab päev-päevalt, proovist-proovi üha juurde uut tempot ja hoogu. Nagu tööprotsessist nähtub, on B. Fenster haruldase leidlikkusega lavendanud balleti sisu küsimuse, loonud huvitava kompositsiooni; tema loodud stseenid on elulised ja loogilised ning sügavalt seotud teose sisuga ja

orgaaniliselt lähendatud muusika mõttele.

Balleti muusika autor Lidia Auster on kasutanud oma muusikas rohkesti eesti folkloori ning rahvaviise, neid oskuslikult ümber töötanud balleti jaoks. Muusikalistes illustatsioonides kuuleme tormilisi kulminatsioone, kerget hõljuvat tantsulist muusikat ning lüüriilist meloodiat.

Hoogne töö on käsil samuti balleti dirigendil, Eesti NSV teenelisel kunstnikul Kirill Raudsepal orkestri osas. Siin on vaja iga takti nagu fotoplaati järkjärgult ilmutada nootide labürintidest, anda muusikale selgem ilme ja kõla. Möödas on korrektuuri periood ja töö üksikute pilligruppidega, juba viidi kokku kogu orkestri kollektiiv ning on alustatud viimistlustööd, orkestri ja lavaproovide ühendamist.

Balleti „Tiina“ muusika ja tegevustik on väga mitmekesine ja meeleolurikas. Siin leiame sügavat traagikat kohe juba teose algul, proloogis, kus kirikueelsele väljakule asetatud karistusposti juurde viiakse hukkamisele naist, kes on riidetatud hundi nahka, kuna kirikuseaduse järgi peab libahunt hukkuma. Rusuv ja

Stseen balletist „Tiina“ — Margus (Ilmar Silla) ja Mari (Ülle Ulla).

kaasakiskuv on moment, noore ema jumalagajätt väikese tütre Tiinaga (Tiina osas esinevad G. Raudsepp ja A. Arak).

Liigutav on stseen proloogis, kui väike Margus, pärast Tiina ema hukkamist, palub oma vanemaid, Tammaru pererahvast (J. Juhanson ja H. Rips), võtta väikest tütarlast enda juurde kasvatada.

Esimeses vaatuses näeme tütarlaste elavat tantsulist pilti ning Mardi peretütre Mari (I. Pöder, Raksneviit ja Ü. Ulla) lõbusat tantsu, millega ta tahab välja paista ja meeldida Margusele (F. Morrell, I. Silla), kes on juba sirgunud suureks kauniks noormeheks.

Lõbustust häirib ärevus, mida tekitab võitlus Tiina ja kupja vahel, kuna Tiinasse armunud kubjas jälitab Tiinat (H. Puur, E. Joasoo). Põgenemise hoos haarab Tiina kepi ja kihutab endast eemale kupja (A. Koit, V. Haagus).

Romantiline on Tiina ja Marguse kohtumine metsas, kuhu nad tulid vargsi, varjates oma armastust teiste, eriti oma vanemate eest.

Põlastust ning vastikust Mari ja kupja vastu kutsub esile stseen, kui Mari, nähes Tiina ja Marguse kohtumist metsas, armukadeduse hoos ähvardab paljastada Tiinat ning Margust. Koos kupjaga plaanitakse Mari süüdistada Tiinat libahundiks käimises.

Palju hoogu ja elavust on H. Tohvelmanni seatud rahvatantsudes, jaanitule pildis, kus noorus lõbutseb. Siin jällegi rikub üldist tuju jooanud kupja ilmumine piduliste hulka. Nähes teiste hulgas Tiinat lõbutsemas, haarab ta toorelt Tiina oma embusse. Et pääseda jõhkra kupja küüsis, hammustab Tiina vihaga ta kätt. Nüüd on kupjal paras

Tiina (Elke Joasoo) ja kubjas (Verner Hagus) balletis „Tiina“.

A. Alla fotod

moment Tiinale kättemaksuks. Ta peatab rahva ja näitab neile hammustatud kätt ning nimetab Tiinat libahundiks. Seda tõendab kirikuõpetaja juuresolekul omakorda veel Mari. Seepeale ajab parun Tiina jäädavalt kodukohast minema, eemale sügavasse metsa.

Kurb on sügisene mets, kus viibib Tiina. Ta kohtab oma armsamat — Margust, kes on teda kõikjal taga otsinud. Tiina kinnitab oma armastust Marguse vastu ning palub Margust mitte enam lahkuda temast ja jäädavalt ühte jääda. Kuid Margus ei suuda nõustuda Tiinaga, ta ei suuda lahkuda omaste juurest, ning ta jätab Tiina üksildusse.

Lõpuks on võitnud nii Marguse kui ka Mari vanemad (R. Ranniku, L. Solvi ning M. Hellam ja M. Poola). Toimuvad nende laste pulm. Keset pulmakära tormab tuppa huntidest puretud karjus. Margus haarab seinalt püssi ning tulistab pimedusse. Õuelt kostab tütarlapse karjatus ning välja jooksnud Margus kannab tuppa haavatud Tiina, kes peagi sureb Marguse käte vahel. Ballett lõpeb stseeniga, kus Margus raevuhoos heidab pastorile ja kupjale hundinaha, mis on võetud Tiina seljast, ja lahkub, kandes kätel surnud Tiinat.

Ballett „Tiina“ on järjekorras teine koreograafiline looming meie autoreilt ning uueks saavutuseks nii meie heliloomingus kui ka koreograafias.

N. GOLDSCHMIDT

